

HEEMKUNDEPLUIM

2017

De Heemkundepluim 2017 is door de Heemkunde Boxtel, op voordracht van de jury, toegekend aan:

Museum Vekemans

De beweegredenen van jury zijn samengevat in het bijgevoegde juryrapport.

De jury 2017:

Het bestuur Heemkunde Boxtel
Namens het bestuur,

Dik Bol, voorzitter

Juryrapport Heemkundepluim 2017

De drie leden van de Pluimcommissie van Heemkundekring Boxtel hebben, bij hun jaarlijkse overleg in november 2016, elk een aantal kandidaten genoemd, die in aanmerking zouden komen voor de Heemkundepluim. Personen die zich inzetten voor behoud van het historisch erfgoed van Boxtel zijn naar voren gebracht. Daarbij kwamen kandidaten voorbij die vorig jaar ook al waren genoemd, maar er werden ook nieuwe opgevoerd.

De Heemkundepluim is pas twee jaar geleden in het leven geroepen. De commissie heeft echter niet alleen naar kandidaten gekeken die in de afgelopen twee jaar actief zijn geworden, maar ook naar potentiële pluimverdieners die zich al lang vóór het bestaan van de Pluim bezig hielden met behoud van Boxtels erfgoed.

De leden van de Pluimcommissie bleken alle drie eenzelfde kandidaat op hun lijst te hebben. Zij hebben overlegd, geoordeeld en vervolgens unaniem gekozen voor het Wasch- en Strijkmuseum, ook wel bekend als Museum Vekemans. De Pluim 2017 wordt toegekend aan Bernard Vekemans.

Bernard Vekemans is in 1976 begonnen met het bij elkaar brengen van strijkbouten, mangelplanken, linnenpersen, die in het verleden gebruikt werden bij het wassen van textiel. De basis van deze bijzondere collectie vormen topstukken uit de befaamde Bleker-Schouten collectie, destijds de grootste Europese verzameling op het gebied van was- en strijkcultuur. Deze collectie is in 1976 door Bernard overgenomen. Het Museum bezit nu niet alleen 1200 strijkbouten, maar ook wasapparatuur, schilderijen, etsen, gravures, tekeningen en beeldhouwwerken; alles daterend vanaf ongeveer 1650.

In 2007 nam Bernard ook nog de gehele collectie Brabantse poffers, mutsen en documentatie van Ans van den Bosch – Van Dillen uit Vught over.

De Pluimcommissie heeft voor Bernard Vekemans gekozen, omdat Boxtel een rijke washistorie heeft en Bernard het heeft gepresteerd om van de drie Wasmusea, die er in Nederland zijn, het

grootste in Boxtel neer te zetten. Ook het Brabantse Gilze heeft een museum met een veel kleinere collectie en in Groningen is er nog het strijkijzermuseum in Noordbroek.

Eerst nog even een toelichting op de washistorie van Boxtel. Tegenwoordig wordt de was door huishoudens zelf gedaan, met elektrische machines. Vroeger was dat anders. Toen wisten de vrouwen, meestal één keer per maand, vaak meer dagen achter elkaar, met de hand. De meer welvarende burgers deden dat niet zelf en brachten hun was naar washuizen. In feite is dat de aanzet tot dit museum geweest, want de voorouders van Bernard beheerden, net als Bernard zelf zo'n washuis in Boxtel: bekend als Wasserij Blanca. In 1926 opgericht, 90 jaar geleden. Bernard is de zoon van de oprichter. In Boxtel waren overigens veel meer washuizen: Wasserij Crols & Co, Van Oerle, de Suisweide (van Griensven), Wasserij Giesbers en die van de Gebroeders van Haeren / Ghijsens. Die washuizen lagen allemaal vlak bij de Dommel, omdat, en dat is tegenwoordig niet meer zo vanzelfsprekend, Dommelwater gebruikt werd voor het wassen. In heel Nederland waren in het jaar 1930 2.300 was- en strijkinrichtingen, met in totaal 19.500 medewerkers. Met de komst van de elektrische wasmachines in de huishoudens, eind jaren vijftig van de vorige eeuw, is dat snel teruggelopen. Alleen enkele hele grote bedrijven, die wassen voor ziekenhuizen en bedrijven, zijn overgebleven.

Museum Vekemans is bijzonder professioneel opgezet. In 2010 is het één Stichting geworden. Tot die tijd warden de collecties van het museum ondergebracht in twee stichtingen: de Stichting tot behoud van de collectie van het Wasch- en Strijkmuseum en de Stichting tot behoud van de collectie van Brabant Goedgemutst.

Op de genoemde gebieden heeft Stichting Museum Vekemans nu één samenhangende collectie met ruim 350 jaar historie bij elkaar gebracht. Het bleef niet alleen bij verzamelen. Samen met Wessel Frederik (roepnaam Ton) van der Tonnekreek uit Leersum is Bernard begonnen aan een catalogus van de collectie van het museum, maar dat is uiteindelijk verder uitgegroeid tot een groot standaardwerk over strijkbouten en andere strijkgereedschappen, met als titel "Strijk te Kijk". Er is zelfs een Engelse versie van verschenen.

De doelstelling van het museum is, het beheren, tentoonstellen, doen van wetenschappelijk onderzoek en in bruikleen geven van de collecties van het museum. In 2015 is, in samenwerking met de Nederlandse Museumvereniging en Erfgoed Brabant, het project "Op stap met Jet en Jan in 2010" gestart, met als doel erfgoededucatie voor groep 5 van basisscholen. Jet en Jan leefden in 1910 in de Breukelsestraat in Boxtel.

Het Museum ontvangt geen subsidie. De Stichting heeft behoudens de waarde van de collectie geen eigen vermogen. Het wordt grotendeels gefinancierd uit de entreegelden, door sponsoren en met donaties. In dat kader is De Stichting Museum Vekemans erkend als culturele instelling met ANBI status. De Stichting is per 2011 een "Geregistreerd museum" omdat het voldoet aan de kwaliteitsnorm van het Nederlandse Museumregister.

Het museum is gevestigd in een oude, gerestaureerde koffiebranderij uit 1872 en is gelegen aan Stationstraat 39 in Boxtel. Jaarlijks trekt het gemiddeld ongeveer 2.000 bezoekers. Het Museum heeft een eigen website (www.museumvekemans.nl).

De Stichting heeft uiteraard een bestuur en wordt ondersteund door 18 vrijwilligers. Zij allen delen in de toekenning van deze Heemkundepluim.

De Pluimcommissie

Ria Bouchier
Joop Schuller
Rob Margry

Foto's: Rini van Oirschot